

POSTANOWIENIE

Dnia 22 maja 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Dziergawka

w sprawie pokrzywdzonego małoletniego N. W.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 22 maja 2026 r.
na posiedzeniu bez udziału stron
wniosku o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Stanisława Stankiewicza
na podstawie art. 42 § 1 i 4 k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. a *contrario*

p o s t a n o w i ł:
wniosek pozostawić bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

Do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek reprezentanta małoletniego o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Stanisława Stankiewicza od rozpoznania sprawy o sygn. akt III KO 103/26, z uwagi na istnienie obawy co do jego bezstronności, bowiem powołany został na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. Mimo błędnego powoływania się przez wnioskodawcę na treść art. 49 k.p.c., który jest odpowiednikiem art. 41 § 1 k.p.k., należało zastosować w przedmiotowej sprawie przepisy przewidziane dla postępowania karnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek reprezentanta małoletniego należało pozostawić bez rozpoznania jako niedopuszczalny z mocy ustawy.

Z całokształtu wniosku i przedstawionej w nim argumentacji wynika, że kardynalnym powodem, dla którego wnioskodawca wystąpił z przedmiotowym wnioskiem o wyłączenie sędziego jest okoliczność, że sędzia SN Stanisław Stankiewicz został powołany na urząd sędziego - jak twierdzi wnioskodawca - w wadliwej procedurze nominacyjnej przeprowadzonej z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowane ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., co skutkuje zajściem bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Podkreślić trzeba, że zawarte we wniosku okoliczności nie mogły zostać rozpoznane w trybie 41 § 1 k.p.k. W orzecznictwie Sądu Najwyższego słusznie podkreśla się, że wątpliwość co do bezstronności sędziego nie może być wywodzona z samych kwestii ustrojowych związanych z jego powołaniem i to niezależnie od tego w jakim okresie i z jakimi ułomnościami w procedurze nominacyjnej doszło to tego powołania (zob. postanowienie SN z dnia 21 czerwca 2023 r., IV KK 460/19; postanowienie SN z dnia 31 października 2023 r., V KK 358/23). Podnoszone zarzuty nie mogą mieć bowiem charakteru abstrakcyjnego i odnosić się do całych grup powołanych sędziów (zob. postanowienie SN z dnia 10 sierpnia 2023 r., V KK 162/22; postanowienie SN z dnia 4 czerwca 2025 r., IV KK 25/25).

Powyższe stanowisko potwierdza również wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 marca 2020 r., sygn. akt P 22/19, z którego wynika, że art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k., w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84, 609, 730 i 914 oraz z 2020 r. poz. 190), jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W sposób tożsamy wypowiedział się Trybunał

Konstytucyjny odnośnie do treści art. 49 k.p.c. w wyroku z dnia 2 czerwca 2020 r. w sprawie o sygn. akt P 13/19.

W konsekwencji wniosek o wyłączenie sędziego, w którym na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. kwestionuje się bezstronność sędziego tylko z powodu jego powołania na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. jest niedopuszczalny z mocy ustawy (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 14 lutego 2024 r., I KO 52/23; postanowienie SN z dnia 1 kwietnia 2026 r., III KB 190/25). Należy przy tym zaznaczyć, że zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji RP, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. W doktrynie dominuje pogląd, że moc powszechnie obowiązująca orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego powoduje, iż wszystkie inne organy władzy publicznej, również organy władzy sądowniczej, mają obowiązek przestrzegania i stosowania tych orzeczeń (zob. postanowienie SN z dnia 25 stycznia 2024 r., I KK 107/23). W świetle powyższego stwierdzić należy, że brak jest normatywnych podstaw do podważania konstytucyjnego umocowania Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. oraz jej uprawnień do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości, a także kwestionowania ważności i skuteczności powołań sędziowskich dokonanych przez Prezydenta RP w ramach przysługującej mu wyłącznej i nie podlegającej weryfikacji prerogatywy, na podstawie rekomendacji udzielonej przez ten organ (zob. m.in.: postanowienie TK z dnia 3 czerwca 2008 r., Kpt 1/08; wyrok TK z dnia 25 czerwca 2012 r., K 18/09; wyrok TK z dnia 11 września 2017 r., K 10/17, OTK-A 2017, poz. 64).

Powołanie na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw nie stanowi bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (zob. postanowienie SN z dnia 18 lipca 2024 r., V KO 38/24). Podnieść bowiem trzeba, że sposób powołania sędziów na podstawie art. 9a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., czyli przez Sejm, jest zgodny z Konstytucją, o czym orzekł Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 25 marca 2019 r., sygn. akt K 12/18.

Powyższych ustaleń nie może zmienić treść uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20, na którą wskazuje wnioskodawca, a która na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20, przestała obowiązywać, albowiem Trybunał stwierdził, że uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, jest niezgodna z art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji RP; art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 EKPC.

Także z orzecznictwa międzynarodowego można wywnioskować, że udział Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., w procesie powoływania sędziów, nie może sama w sobie prowadzić do powzięcia wątpliwości co do niezawisłości sędziów wyłonionych w tym procesie ani statusu sądu z ich udziałem (zob. np. wyrok TSUE z dnia 21 grudnia 2023 r. L.G. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, C-718/21; wyrok TSUE z dnia 24 marca 2026 r., C-521/21).

Odnosząc się do samych skutków orzecznictwa międzynarodowego w systemie prawa polskiego, w pierwszej kolejności trzeba podkreślić, że w Polsce istnieje wieloskładnikowy system prawny, który obejmuje prawo krajowe, unijne oraz międzynarodowe. Źródłami prawa są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia (art. 87 Konstytucji RP). Z treści art. 91 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji RP wynika, że ratyfikowane za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie lub referendum ogólnokrajowym umowy międzynarodowe, stanowią część polskiego krajowego porządku prawnego, zaś w wypadku kolizji mają pierwszeństwo przed ustawami zwykłymi. Zasada pierwszeństwa prawa stanowionego przez organizację międzynarodową nie ma zastosowania w wypadku kolizji z Konstytucją RP, która zgodnie z treścią art. 8 ust. 1 Konstytucji RP, stanowi najwyższe prawo w Polsce. Trybunał Konstytucyjny wypowiadał się na ten temat w wielu orzeczeniach, a zwłaszcza w wyrokach dotyczących Traktatu akcesyjnego (zob. postanowienie TK z dnia 22 czerwca 2005 r., K 18/04) i Traktatu z Lizbony (zob. wyrok TK z dnia 24 listopada 2020 r., K 32/09). W wyroku z dnia 20 kwietnia 2020r., w sprawie sygn. U 2/20, Trybunał Konstytucyjny powtórzył, że art. 8 ust. 1

Konstytucji jednoznacznie gwarantuje postanowieniom Konstytucji status „najwyższego prawa Rzeczypospolitej Polskiej”, także w zestawieniu z przepisami prawa Unii Europejskiej (zob. wyrok TK z dnia 27 kwietnia 2005 r., P 1/05, OTK ZU nr 4/A/2005, poz. 42; wyrok TK z dnia 11 maja 2005 r., K 18/04; wyrok TK z dnia 24 listopada 2010 r., K 32/09).

Orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: ETPC) mają charakter deklaratoryjny, wobec czego nie wywołują skutku kasatoryjnego, same w sobie nie powodują zmiany sytuacji skarżącego, nie tworzą dla niego żadnego nowego prawa, a jedynie stwierdzają fakt naruszenia Konwencji i definiują jego zakres (zob. wyrok SN z dnia 23 listopada 2023 r., II KO 74/23; wyrok SN z dnia 9 grudnia 2009 r., IV KO 103/09; zob. również P. Hofmański, S. Zabłocki, Glosa do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu z 25 marca 1998 r., sygn. 45/1997/829/1035, w sprawie Belziuk przeciwko Polsce, *Palestra* 1998, z. 7-8, s. 10-11; A. Bodnar, *Wykonywanie orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Polsce. Wymiar instytucjonalny*, Warszawa 2018, s. 70).

Działania sądów, zmierzające do „bezpośredniego stosowania” wyroków TSUE lub ETPC, przy traktowaniu ich jako podstawy prawnej orzekania, są niezgodne z prawem i statutem prawnym takich wyroków (zob. szerzej: M. Muszyński, O alternatywnej praworządności, *Consilium Iuridicum* 2023, nr 7, s. 30-32). Orzecznictwo międzynarodowe nie stanowi źródła prawa, zaś o jego deklaratoryjnym charakterze wprost stanowi art. 260 ust. 1 TFUE, zgodnie z którym: „Jeśli Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdza, że Państwo Członkowskie uchybiło jednemu ze zobowiązań, które na nim ciążyą na mocy Traktatów, Państwo to jest zobowiązane podjąć środki, które zapewnią wykonanie wyroku Trybunału”. Takie wyroki nie wchodzą do systemu prawa krajowego, który cały czas obowiązuje, aż do momentu uchylecia lub zmiany przepisów krajowych.

Obowiązek wykonania wyroków TSUE i ETPC spoczywa na państwie, zaś zgodnie z Konstytucją RP, to rząd, który reprezentuje państwo, jako inicjator procedury wykonawczej, powinien w takiej sytuacji przygotować stosowny projekt nowej normy prawnej, biorąc udział w procedurze ustawodawczej. Tym samym do czasu zmiany prawa krajowego, sądy muszą procedować na podstawie krajowych norm prawnych. W takim przypadku samodzielne działanie sądów byłoby

zastąpieniem ustawodawcy w jego prawie do stanowienia i zmiany prawa, co jest działaniem wykraczającym poza kompetencje władzy sądowniczej. Dlatego orzekanie przez sędziów, oparte bezpośrednio na orzecznictwie TSUE i ETPC, bez podstawy prawnej w prawie krajowym oraz wbrew obowiązującemu prawu, narusza art. 7 i 178 ust. 1 Konstytucji RP (zob. postanowienie SN z dnia 16 grudnia 2025 r., V KK 488/25).

Jak słusznie wskazano w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 października 2021 r., w sprawie o sygn. akt K 3/21, orzecznictwo jakiegokolwiek sądu, czy to zagranicznego, czy to krajowego, nie może zwolnić polskich sędziów z obowiązku stosowania Konstytucji RP ani upoważnić sędziów do odmowy stosowania przepisu Konstytucji RP, którego, zdaniem sądu, nie można pogodzić z jakąkolwiek interpretacją innego przepisu prawa, w szczególności przepisu prawa Unii Europejskiej. Art. 178 ust. 1 Konstytucji RP wymaga, aby sędziowie kierowali się tylko Konstytucją oraz ustawami i zasada ta, na podstawie art. 8 ust. 2 Konstytucji RP, podlega bezpośredniemu stosowaniu, z pierwszeństwem wobec innych przepisów prawa.

Z powyższych względów wniosek reprezentanta małoletniego był niedopuszczalny z mocy ustawy, dlatego Sąd Najwyższy pozostawił go bez rozpoznania.

[J.J.]

[r.g.]